

vergadering **C25**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 13 oktober 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de opportuniteiten voor het Vlaamse platteland naar aanleiding van het project Landschapsparken en Nationale Parken Vlaanderen – 4646 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over plattelandsarmoede – 181 (2021-2022)	8
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het Vlaamse strategische plan ter uitvoering van het plattelandsbeleid in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2020 – 196 (2021-2022)	11
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitrol van de neutrale geldautomaten in plattelandsgemeenten – 207 (2021-2022)	15

VRAAG OM UITLEG van Joris Nachtergaele aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de opportuniteiten voor het Vlaamse platteland naar aanleiding van het project Landschapsparken en Nationale Parken Vlaanderen – 4646 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, enkele weken geleden kondigde u aan dat er 23 conceptnota's werden ingediend om mee te dingen naar de drie titels van Landschapspark en drie titels van Nationale Parken Vlaanderen. Het grote aantal kandidaten geeft aan hoe belangrijk dit beleidsinitiatief van de Vlaamse Regering wordt gevoeld op het lokale niveau en toont de lokale wil om meer te investeren in onze landschappen en bossen.

In het vervolgtraject wordt nu voor beide parken afzonderlijk een onafhankelijke jury aangesteld, die in de eerste plaats zal onderzoeken of alle kandidaturen aan de vooropgestelde voorwaarden voldoen. Daarna zullen de niet-geweigerde kandidaten begin 2022 een afzonderlijke begeleiding krijgen die zal uitmonden in een operationeel plan en een masterplan. Deze plannen worden tegen maart 2023 opnieuw beoordeeld door de jury's. Uiteindelijk hakt de Vlaamse Regering naar schatting medio 2023 de knoop door.

Naast het Openruimtefonds en de andere subsidiekanalen zoals Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale (LEADER) is dit project opnieuw een stevige investering in het Vlaamse platteland. Op het platteland zien we dat de reacties op het project veelal positief zijn. Enkel bij de lokale landbouworganisaties heerst hier en daar wat bezorgdheid. Landbouwers vrezen dat de Landschapsparken of Nationale Parken opnieuw extra regels zullen opleggen aan landbouwers.

Minister, aan welke voorwaarden moesten de conceptnota's van de kandidaten voldoen? Wanneer zal de jury haar eventuele weigeringen voor de start van het begeleidingstraject bekendmaken? Kunt u meer toelichting geven bij het vervolgtraject dat begin 2022 wordt opgestart? Wat houdt het operationeel plan en het masterplan voor elke kandidatuur in? Wat houdt de begeleiding per kandidatuur in? Bent u zich bewust van de bezorgdheden van landbouwers? Wat is uw reactie op deze bezorgdheden? Hoe zult u de subsidiekanalen voor het Vlaamse platteland in de toekomst afstemmen op de nieuwe Landschapsparken en Nationale Parken Vlaanderen? Kunt u meer toelichting geven bij de financiering van dit beleidsinitiatief de komende jaren? Welk budget wordt hiervoor vrijgemaakt?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, aan welke voorwaarden moeten ze voldoen? De jury is gestart met de inhoudelijke beoordeling aan de hand van vier selectiecriteria. Eén, omvang en samenhang: is er voldoende oppervlakte? Twee, natuur- of landschapskwaliteit. Drie, unieke belevingswaarde. Vier, –zeer belangrijk omdat we van onderuit werken – gebiedscoalitie.

Eind oktober zullen we weten welke kandidaten al zeker niet voldoen aan de kwantitatieve criteria, zoals de minimale oppervlakte natuurkern bijvoorbeeld. Alle andere kandidaten gaan door naar de tweede jurering en krijgen een maand de tijd om hun kandidatuur bij te werken. Begin 2022 zal de shortlist van geselecteerde kandidaten worden bekendgemaakt.

De geselecteerde kandidaten krijgen vanaf begin 2022 elk een ondersteuning van 100.000 euro en een inhoudelijke begeleiding voor de opmaak van een masterplan

en een operationeel plan. Voor alle duidelijkheid: het is niet de bedoeling om allerlei grote plannen te maken. Het is vooral de bedoeling om actiepunten en een visie uit te werken over waar we naartoe gaan. Het is niet de bedoeling om een planlast op te zetten.

Dit begeleidingstraject bestaat uit een aantal workshops waarbij ze toelichting krijgen over doelstellingen, methodieken en instrumenten. Ze kunnen vragen stellen, ideeën aftoetsen en in overleg gaan met entiteiten van de Vlaamse overheid. Dit moet toelaten om op een jaar tijd doelgericht en efficiënt kwaliteitsvolle plannen op te maken.

Een masterplan bestaat uit een coherent en aantrekkelijk verhaal met een goede onderbouwing van de actueel aanwezige waarden, een beschrijving van het potentieel en de knelpunten en een duidelijke visie en ambitie om dit te versterken en verder uit te bouwen.

Een operationeel plan is de concrete uitwerking van het masterplan voor de eerste vijf jaar, waarin wordt aangegeven hoe de visie concreet wordt uitgewerkt, welke partners hieraan meewerken en hoe dit wordt gefinancierd.

De bezorgdheden zijn me bekend en ik heb er ook alle begrip voor. Ondertussen hebben we veel van die bezorgdheden weggewerkt via goede informatie over de Landschapsparken en Nationale Parken. De grote vrees was dat, als men dat zou erkennen, dit een invloed zou hebben op vergunningen of wat ook. We hebben daarover overleg gehad met verschillende burgemeesters om duidelijk te maken dat er geen directe invloed is van zo'n erkenning op het vergunningenbeleid of dat er ineens een andere ruimtelijke bestemming zou worden gegeven. Dat was een van de grootste bezorgdheden.

Ook de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) hebben overleg gehad over de oproep met de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat. Tijdens dit overleg is er uitgebreid toelichting gegeven en zijn er onduidelijkheden besproken. Aangezien er heel veel aanvragen zijn voor wat we kunnen toekennen, zit het goed met de informatie. Ik begrijp dat er in het begin misschien wat weerstand is. Onbekend is onbemand, men vraagt zich af wat dat betekent. Die bezorgdheden zijn ons bekend, maar ik geloof dat we daarover voldoende informatie hebben gegeven. We zullen dat ook blijven doen, dus is er geen probleem.

In 2022 worden de geselecteerde kandidaten voor Vlaamse parken ondersteund met elk 100.000 euro. Vanaf de erkenning trek ik 3,9 miljoen euro uit voor de werking van de projectbureaus en een investeringsbudget per park. Met deze middelen kan elk park maximaal 80 procent van de kosten van de werking van het bureau en een investeringsbudget betalen. De resterende financiering, zijnde minstens 20 procent, moet worden voorzien door de lokale coalitie.

Op deze manier zou elk park per jaar minstens 428.000 euro Vlaamse financiële ondersteuning kunnen ontvangen, aangevuld met een beperkt variabel budget afhankelijk van de ambitie van het masterplan.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, dank u wel. Het is inderdaad zeer belangrijk om het draagvlak voor die parken te vergroten. U hebt de laatste weken al een bijzondere inspanning gedaan om de ongerustheid die leefde bij collega-burgemeesters, maar ook bij het middenveld en de landbouw weg te nemen. Het is belangrijk dat we dat blijven doen. Ik begrijp die ongerustheid ook. Veel landbouwers zien opnieuw een bedreiging op zich afkomen, maar het is belangrijk dat we dit project voorstellen zoals het is: een project van kansen in plaats van bedreigingen. Het zijn kansen voor ons landschap, kansen voor de landbouwer, kansen voor de natuur. Het is heel belangrijk dat we daar blijven op inzetten.

Ik heb een bijkomende vraag over de samenwerking inzake erfgoed en landschappen. Is minister Diependaele op een of andere manier betrokken bij deze procedure? Als we spreken over landschappen, gaat het niet enkel over de natuurelementen en de natuurpracht, maar ook over toeristische trekpleisters en erfgoed. Wordt minister Diependaele structureel betrokken bij de jurering of de verdere beoordeling?

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik ben hierover al tussengekomen in de commissie Toerisme naar aanleiding van een vraag om uitleg van collega Coudyser en wil dat hier opnieuw doen. Over de vragen en bezorgdheden van de lokale besturen en ook van de landbouwsector wil ik graag van gedachten wisselen. Er zijn bezorgdheden, maar die zijn grotendeels weggenomen – daarover hadden we het tijdens een vorige gedachtewisseling – door informatie te geven en vragen te beantwoorden. Daar hebt u kort op de bal gespeeld.

De bezorgdheid blijft natuurlijk wel bestaan, enerzijds omdat het decreet er nog niet is, en anderzijds omdat er extra voorwaarden zijn, niet alleen van het decreet over het Landschapspark, maar er zijn ook allerlei andere wetgevende regels inzake ruimtelijke ordening. Men vreest dat er aan het label Landschapspark – dat vooral een toeristisch label moet zijn – potentiële gevolgen verbonden zullen zijn. Minister, ik hoop dat u dit ontkent. Het landbouwareaal is al zeer schaars en men is bevreesd dat daaraan zou worden geknabbeld. Op de dag dat we in de Westhoek onze goedkeuring gaven voor de indiening van de kandidaturen stonden er negentig tractoren voor het stadhuis. Ik kan dus beamen dat het nodig was om hen de nodige informatie te bezorgen.

Minister, in onze provincie hebben de partners namens de verschillende lokale besturen de kandidaturen ingediend. Het is mij onduidelijk – in de loop van het proces zal dat wellicht worden uitgeklaard – hoe het opstellen van de plannen concreet zal gebeuren. Er zijn een dertiental lokale besturen en er zijn verschillende meningen over wat ze zullen investeren. Hoe zal de aanpak eruitzien? Wat met de subsidies die ze krijgen? Hoe zal de Vlaamse overheid daarin betrokken worden? Laat u het volledig over aan de indiener om te proberen iedereen op een lijn te krijgen? Iedereen die in het traject stapt, zal bepaalde zaken in zijn grondgebied of regio gerealiseerd willen zien.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord

Jeremie Vaneekhout (Groen): Dit is een zeer terechte vraag om uitleg. Er zijn een aantal begrijpelijke bezorgdheden, die al ten dele zijn beantwoord. Minister, als het gaat over het beantwoorden van die bezorgdheden, gaat het niet alleen over een draagvlak verwerven en informatie geven, maar misschien ook mensen mee eigenaar maken van het traject. Landschap kan enorm wervend zijn. Landbouwers zijn daarmee bezig, maar mensen voelen zich heel nauw betrokken bij hun dorp, bij hun landschap, bij hun omgeving en willen daar mee aan bouwen. Ik denk dat ik dan spreek voor alle dorpsbewoners.

Minister, in welke mate zal er in mechanismes of antwoorden worden voorzien voor mensen die mee eigenaar willen worden van het landschap en er mee aan willen bouwen, die mee de handen uit de mouwen willen steken, mee willen denken over wat de toekomst daarvan moet worden en er mee hun schouders onder willen zetten? Het gaat dan zowel over landbouwers als over heel veel andere actoren op het platteland.

Bart Dochy (CD&V): Minister, ook ik wil aansluiten bij de bezorgdheid die bestaat bij nogal wat landbouwers. Er waren negentig tractoren voor het stadhuis van Ieper en de burgemeester zegt dat ze die mensen heeft gesproken en gerustgesteld. Ik denk dat het niet mogelijk is om mensen via een eenvoudig gesprek gerust te stellen.

Minister, ik hoor u zeggen dat er geen directe invloed is op het vergunningenbeleid, en waarschijnlijk hebt u gelijk. De vraag is niet of er een directe invloed is op het vergunningenbeleid, de vraag is welke invloed er op termijn is. Dat is net de zorg en de bekommernis van de landbouwers, het is de reden waarom ze met negentig tractoren tot aan het stadhuis van Ieper reden.

Collega Nachtergaele, ik hoor u zeggen dat er kansen zijn voor landbouwers. Minister, ik hoor graag van u welke die kansen zijn. Wanneer u erin slaagt die kansen te benoemen en de landbouwsector de voordelen hiervan te laten inzien, kunt u die mensen meekrijgen. De ervaring in deze sector leert dat er jaar na jaar steeds nieuwe initiatieven komen, nieuwe opdrukken op gronden, die oorspronkelijk zeer goed bedoeld zijn en geen invloed hebben, maar op termijn de bedrijven een aantal kansen ontnemen.

Minister, wat zijn de kansen voor de landbouwsector? Hoe zult u die kansen benoemen en erover communiceren naar de sector zelf? Welke verankering en zekerheden kunt u geven aan landbouwers dat er niet alleen vandaag geen effect is op het vergunningenbeleid, maar dat dat ook in de toekomst zo blijft?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, ik wil eerst iets rechtzetten dat op basis van de cijfers niet correct is. Mevrouw Talpe zegt dat het landbouwareaal schaars is. Mag ik erop wijzen dat meer dan de helft – ongeveer 620.000 hectare – van de grond landbouwgrond is. Als je dat vergelijkt met andere zaken die ruimtelijk worden ingenomen in Vlaanderen, dan kun je moeilijk zeggen dat dat schaars is. Dat wil ik toch even benadrukken, want ik wil het debat op een juiste manier voeren.

Dit is een aanbod van onderuit aan iedereen. Niemand moet hierin stappen. Dat wil ik nog eens heel duidelijk meegeven. Als men vreest dat er over tien, twintig, dertig, veertig, vijftig, zestig, zeventig, tachtig, negentig of honderd jaar misschien van alles gaat gebeuren, wel, ik heb geen glazen bol. Ik kan alleen zeggen waar ons beleid voor staat en wat wij ambiëren met de Landschapsparken en Nationale Parken.

We hebben ons ook gebaseerd op wat er in Frankrijk bestaat. Daar leren we van de regionale parken dat landbouwers en landschappen ongelooflijk goed hand in hand gaan, met kansen voor de landbouwers om hun lokale en kwalitatieve projecten in the picture te zetten. We hebben die gewoonte niet in Vlaanderen, dat weet ik ook wel. Het is iets waar we de hele sector in mee zullen moeten nemen om te zien welke kansen dat biedt voor lokale producten.

De bestaande wetgeving inzake ruimtelijke ordening, natuur en landschap is in Vlaanderen streng genoeg. Ik kan vandaag heel duidelijk zeggen dat we niet de ambitie hebben om nog bijkomende regels uit te vinden of bepaalde zaken om te zetten in een andere ruimtelijke bestemming. Dat is mijn bedoeling niet. Maar ik ben niet verantwoordelijk voor wat er na mij zal komen en ik heb geen glazen bol over wat hierna zal gebeuren.

Het is ook niet goed om allerlei dwingende regels op te leggen, want dat zal het hele idee van Landschapsparken en Nationale Parken niet ten goede komen. Ik geloof echt wel dat het van onderuit moet komen en dat de gebiedscoalities verschillende coalities zijn van lokale besturen, regionale landschappen, landbouworganisaties enzovoort. Als je daar dwingende regels op zet, dan is dat hele idee weg. Ik ben daar dus absoluut geen voorstander van en ik hoop dat dat ook niet gebeurt.

Via het label Landschapspark en Nationaal Park is er geen enkele noodzaak om bijkomende restricties op te leggen. Ik wil ook benadrukken dat lokale besturen die mee in die gebiedscoalities zitten, veruit de meeste vergunningen afleveren. Ze hebben dus ook wel de sleutels in handen. Dat is ook net het belang van zo'n

gebiedscoalitie. Lokale besturen zitten daarin en zij zetten samen hun schouders onder het project. Ze hebben dus wel de sleutels in handen. Ze tekenen ook dat masterplan, ze hebben de pen vast. Zij kunnen aangeven welke richting ze willen uitgaan, wat ze in een bepaald gebied willen doen.

Ik kan me voorstellen dat een bepaald gebied ideaal is voor zo'n Landschapspark, omdat er veel kleine, lokale boeren zijn die geweldig goede producten hebben die ze kunnen commercialiseren en mee kunnen nemen in een toeristisch beleid. In bepaalde gebieden zal dat gaan, in andere kan dat bijvoorbeeld niet. Het hangt natuurlijk af van gebied tot gebied hoe dat wordt bekeken.

Ik kan me perfect voorstellen dat bepaalde gebieden in Vlaanderen voor een Landschapspark gaan omdat verschillende boeren daar heel wat producten hebben, gaande van vlees tot groenten, en dus mee op de kar willen springen van het Landschapspark. In een ander gebied zal dat niet gaan, omdat er daar misschien een intensievere landbouw is. We moeten vertrouwen hebben in die gebiedscoalities die de pen vasthouden van dat masterplan en van het operationeel plan.

Nogmaals, het is goed dat ze een jaar de tijd krijgen om daar begeleid goed over na te denken. Als ze na een jaar zeggen dat ze dat niet zien zitten, dan kunnen ze nog altijd terug. In dat opzicht is het goed dat ze een jaar de tijd krijgen om daar begeleid goed over na te denken. Ze schrijven die plannen en zullen ook aanduiden welke richting ze willen uitgaan. Ik heb daar vertrouwen in.

Alles wat je in Vlaanderen wil doen, is vaak wel moeilijk. Alles wat je wil veranderen in het ene of het andere domein, roept altijd bezorgdheden op en daar zul je maximaal rekening mee moeten houden. Dit is een aanbod vanuit Vlaanderen. Ik kan alleen maar zeggen wat onze bedoeling is. Vandaar het idee van de gebiedscoalities. Onderschat dat niet, ze hebben wel de sleutel in handen samen met de lokale besturen, ze houden de pen vast en ze kunnen aangeven tot waar ze gaan en wat ze niet zien zitten.

Als ze binnen dat jaar op bepaalde moeilijkheden stoten, dan is het ook een goede oefening geweest om tot de slotsom te komen dat het niet gaat. Dat kan ook de uitkomst zijn, maar ik vind dat we dit minstens moeten proberen, dat we erover moeten nadenken. Nogmaals, we gaan voor drie Landschapsparken waarin landbouw toch wel een grote rol zal spelen.

Ook Onroerend Erfgoed zit in de stuurgroep. Ook het kabinet van minister Diependaele trekt mee aan de kar. Bij de Landschapsparken ligt de focus minder op natuur en meer op landbouw en onroerend erfgoed.

Er zijn 23 aanvragen. Voor alle duidelijkheid, we gaan geen 23 Landschapsparken en Nationale Parken oprichten. We moeten goed nadenken en goed kijken waar we dat het beste doen, waar de grootste potentie zit, zonder dat we bepaalde organisaties tegen ons in het harnas jagen.

Ik begrijp hun bezorgdheden, maar ik vraag ook dat ze proberen mee na te denken en een stap in die richting te zetten. In Frankrijk zie ik bepaalde gebieden waar die Landschapsparken goed draaien. Als we dit kunnen meenemen in ons toeristisch beleid, dan kan dat een win-winsituatie zijn voor alle partners in de gebiedscoalitie.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, ik ben burgemeester van een plattelandsgemeente, een landbouwgemeente bij uitstek, en ik moet zeggen dat ik zeer enthousiast ben over die plannen. Ik zie dat inderdaad als een kans, als extra geld dat van Vlaanderen naar onze regio komt. Het zijn middelen die we kunnen gebruiken om de polarisering tussen natuur en landbouw eindelijk proberen te overstijgen. Ik

denk aan slimme investeringen in het landschap, investeringen die ook nuttig kunnen zijn voor de landbouwers. Ik denk bijvoorbeeld aan het korteketenverhaal. Ik zie veel positieve elementen.

Ik begrijp ook de ongerustheid. Daarom is het belangrijk dat we er in de gebieds-coalities zeker voor zorgen dat de lokale besturen in de driver's seat blijven zitten. Het is geen bon ton om te zeggen, maar ik ben een koele minnaar van allerhande participatietrajecten en het betrekken van het middenveld. Ik geloof in het primaat van de politiek, dus ik denk dat wij als lokale besturen in die driver's seat moeten blijven zitten zodat wij, bij uitstek degenen die voelen wat er leeft in een gemeente, de bezorgdheden over landbouw, toerisme, natuur en landschap kunnen verenigen. Dat is een cruciaal element om ervoor te zorgen dat de ontsporing die sommige collega's misschien vrezen, niet gebeurt.

Minister, uw intenties zijn duidelijk. U hebt heel duidelijk gesteld dat er geen extra verplichtingen worden opgelegd. Voor mij is dit inderdaad een verhaal van kansen in plaats van een bedreiging.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over plattelandsarmoede – 181 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, de voorbije zomerperiode heb ik me extra verdiept in een aantal thematieken van het platteland. Ik wil het vandaag met u en de collega's hebben over plattelandsarmoede. Wat in de eerste plaats opvalt, is dat er over armoede en over de impact op het platteland en de situatie aldaar, zeer weinig documentatie is. Veel accurate en recente cijfers over armoede vinden we niet terug.

Bepaalde zaken weten we wel: armoede komt zowel in de stad als op het platteland voor, maar de zichtbaarheid ervan is heel verschillend. In stedelijke gebieden is er vaak meer zichtbare armoede, zoals daklozen in het straatbeeld. Onder onze kerktorens zien we dat veel minder. Er wordt niet gebedeld aan de verkeerslichten, als die er al zouden zijn. In mijn gemeente is er maar één kruispunt met verkeerslichten. Op veel plaatsen is dat niet het geval. De armoede op het platteland bevindt zich vaak achter gesloten deuren. Ze wordt bedekt met een schaamtegevoel, meer dan in andere gebieden.

Een recent onderzoek van Decenniumdoelen toont een opmerkelijk verschil in aanpak van armoede tussen de grotere steden en de kleinere gemeenten. Daar waar alle steden een gericht armoedebeleid voeren, is het beeld in de kleinere gemeenten veel diffuser. Ik wil niet het beeld ophangen dat geen enkel lokaal bestuur in landelijk gebied een armoedebeleid voert, want dat klopt helemaal niet. Sommige doen het heel goed, maar op sommige plaatsen blijkt een armoedebeleid zowat onbestaande.

Zo haalt het rapport enkele opmerkelijke cijfers aan. In geen enkel van de bevraagde plattelandsgemeenten haalde het thema armoede de agenda van de gemeenteraad. Het is herkenbaar voor velen onder ons dat armoede permanent niet hoog staat op de agenda van de OCMW-raad die aansluit op de gemeenteraad.

Amper een op de vijf van de bevraagde gemeenten heeft een armoedebestrijdingsplan. Er was in geen van deze gevallen overleg met de lokale mensen in armoede.

Het Referentiebudget voor een Menswaardig Inkomen (REMI), een geschikt middel om heel gericht armoede te bestrijden, wordt slechts in 10 procent van de plattelandsgemeenten ingezet. Dat zou natuurlijk geen probleem zijn mochten we geen armoede vaststellen op het platteland. Maar zoals gezegd: uit eerdere onderzoeken en cijfers blijkt dat er daar wel degelijk armoede is.

Minister, hoe kijkt u naar het recente onderzoek van Decenniumdoelen, meer bepaald wat het lokale beleid rond armoedebestrijding betreft in plattelandsgemeentes? Beschikt u over accurate cijfers over armoede op het platteland? Hoe wordt dit gemonitord? Erkent u dat er een groot onderscheid is tussen stedelijke en plattelandsarmoede en dat er dus ook een andere, gerichte aanpak voor nodig is? Zijn de kleinere gemeenten op het platteland voldoende gewapend om een accuraat armoedebeleid te voeren, zowel inzake personeelsinzet als inzake knowhow? Hoe wilt u hen daar eventueel in versterken in overleg met uw collega's?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega, het recente onderzoek van Decenniumdoelen heb ik diagonaal gelezen. Het is heel treffend. Ik ben wel bevoegd voor het platteland, maar sta me toe dat ik met de paar miljoen euro die ik daarvoor heb, het probleem helaas niet zal kunnen oplossen.

U hebt heel veel vragen gesteld.

Ik heb verwezen naar de drie transversale thema's waar ik ga op inzetten in het plattelands- en omgevingsbeleid. Armoede valt onder een andere minister, dus het enige wat ik kan doen, is dit doornemen met de minister die bevoegd is voor de armoede. Ik heb al een schrijven gericht aan minister Beke met de vraag hoe hij naar dit onderzoek kijkt en welke initiatieven moeten worden genomen.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, ik begrijp aan de ene kant wel dat minister Beke bevoegd is voor het armoedebeleid in de Vlaamse Regering. Aan de andere kant hebben wij en u twee jaar geleden een zeer duidelijk pleidooi gehouden om te gaan voor een geïntegreerd plattelandsbeleid over heel wat domeinen heen. Daarom vind ik het relevant om u hierover in deze commissie te ondervragen. Ik ben blij dat u een schrijven hebt gericht aan minister Beke. Mijn belangrijkste vragen zijn dan ook: wanneer kunnen we daar een antwoord op verwachten? Wanneer plant u een overleg? Zal er zicht zijn op een plan van aanpak over deze thematiek?

Minister, het is niet evident om accurate en actuele cijfers te vinden over deze thematiek. Dat geldt voor heel veel zaken op het platteland. Bent u zelf van oordeel dat er initiatief moet worden genomen om meer onderzoek naar plattelandsthematieken te ondersteunen en daar meer middelen voor te voorzien, om zo meer zicht te krijgen op de situatie zoals ze vandaag bestaat op het Vlaamse platteland?

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, in veel plattelandsgemeenten is er een gebrek aan expertise om om te gaan met armoede. Dat blijft vaak een verdoken problematiek. Waar ik sterk in geloof, is het uitwisselen van best practices en het delen van expertise. Een kleine gemeente als de mijne kan onmogelijk een personeelslid aanwerven die zich specifiek met armoede bezighoudt, of iemand die daar in een scholing heeft gevolgd of er de nodige kennis voor heeft. Wat wel interessant kan zijn, is dat een dergelijke expertise via intercommunale samenwerkingsverbanden wordt gedeeld. We doen dat bijvoorbeeld op het vlak van klimaat, van woonbeleid en van energie, en dat werkt wel. Als gemeente moet je dan ook niet overinvesteren in expertise, maar kun je die delen.

Minister, in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding staat dat er medewerkers moeten kunnen worden uitgewisseld om lokale armoedeplannen uit te tekenen. Dat is natuurlijk een bevoegdheid die niet bij minister Beke zit en ook niet bij u, maar wel bij minister Somers. Als u een 'outreach' moet doen naar minister Beke, doet u dat het best ook naar minister Somers, want hij is verantwoordelijk voor de lokale besturen. Misschien kan ik die problematiek ook daar nog eens aankaarten, om te kijken of daarin stappen zijn gezet, want daar ligt de oplossing om de gemeenten te activeren en om actiever aan armoedebestrijding te doen.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Platteland en armoede hebben een bijzonder complexe verhouding. Het is niet evident en het is niet altijd zichtbaar, dat merken we ook in onze regio met heel veel plattelandsgebieden. Onze stad is tamelijk verstedelijkt, maar er zijn heel wat gebieden onder de kerktoeren waar niet alles even zichtbaar is. De lokale besturen hebben daar zeker een heel belangrijke rol in te spelen.

We doen al heel wat en de best practices kunnen worden gedeeld, zeker in de coronaperiode, toen het nog erger was dan voorheen, want heel wat mensen hebben hun job verloren, moesten hun zaak sluiten of werden langdurig ziek. Dan was het aan de lokale besturen om de vinger aan de pols te houden en bevestigingen te organiseren. We hebben oudere mensen opgebeld en een mobiele werking in de buurgemeenten opgestart. Dat is natuurlijk niet allemaal onze bevoegdheid, maar het is wel belangrijk dat we weten wat er allemaal op het platteland bestaat.

Ook de brugfiguren en de scholen zijn heel belangrijk en ook met de REMI-formule zijn we aan de slag om mensen op een andere manier te belonen wanneer ze bepaalde inspanningen leveren. Ik sta daar helemaal voor open. Het zal een stap vooruit zijn om die andere groep kwetsbaren te bereiken en het leven op het platteland op een andere manier te omarmen.

Dat zal een taak zijn die niet alleen door de minister bevoegd voor het platteland moet worden aangepakt, maar door de verschillende ministers. Het is belangrijk dat we de hand reiken naar elkaar.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Ik sluit me daar graag bij aan. De context is belangrijk om met de instrumenten die zijn genoemd een goed en performant armoedebeleid te voeren. Daarnaast zijn er vandaag heel wat instrumenten die op het lokale niveau op het platteland wel worden gebruikt om een goed zicht te hebben op de problematiek. Misschien zijn het niet de klassieke instrumenten die in een stedelijke context worden gebruikt. Via de verenigingen, de scholen en de sociale dienst hebben we een heel nabij bestuur. In het kader van corona hebben we alle 65-plussers gebeld. Heel wat lokale besturen hebben via hun formele en informele netwerken een beter zicht dan men denkt. We moeten dus kijken hoe die lokale besturen dat doen. Hoe kunnen ze laten zien dat ze daar wel een zicht op hebben? Dat is niet onbelangrijk. Er is ook het voorbeeld van Sint-Vincentius, een vereniging waar zeer nauw mee wordt samengewerkt.

Ik deel de mening van collega Nachtergaele dat we ook voordelen hebben bij een intergemeentelijke samenwerking. Er werden er een aantal genoemd, zoals voor wonen. Armoede verdient ook wel zo'n intergemeentelijke samenwerking. Ik houd dan ook een pleidooi om samen met de bevoegde ministers te bekijken of er op dat vlak een ondersteuning kan komen op het platteland om de samenwerking daar te versterken voor een nog sterker armoedebeleid.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: We hebben alle ministers van de Vlaamse Regering aangeschreven om deze problematiek onder de aandacht te brengen. Verschillende van jullie suggesties vind ik goed. Inderdaad, er zijn heel wat lokale besturen die daar enorm veel energie in steken. Het is niet slecht dat we kijken naar de best practices en die op de een of andere manier proberen te bundelen om ze via de vzw Dorpsbelangen te verspreiden.

Met Buurten op den Buiten ondersteunen we vanuit het plattelandsbeleid een verhoogd contact tussen inwoners op het platteland. Een onderdeel van armoede is toch ook wel eenzaamheid. Er waren heel veel projecten dit jaar die hebben meegedaan met Buurten op den Buiten. Door burens te kennen, komt men in een verhoogd sociaal vangnet. Want dat is ook heel belangrijk. Ik ga daar blijven op inzetten, alsook op de volkstuintjes. Dat is een ontmoetingsplaats voor heel wat mensen. Via het plattelandsbeleid zetten we vooral in op contacten en ontmoetingsplaatsen in dorpen om zo te proberen de eenzaamheid te doorbreken, zodat mensen hun burens leren kennen en op die manier een groter sociaal vangnet hebben.

Ik zal natuurlijk ook nagaan hoe we een aantal goede voorbeelden van verschillende lokale besturen kunnen uitwisselen. Ik zal meer accurate cijfers opvragen bij minister Somers. Ik weet niet of die er zijn, maar ik zal dat zeker bekijken, en dan deel ik dat ook mee.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, er is een gedragenheid in deze commissie om hier echt mee aan de slag te gaan. Los van de grote problematiek en het belang dat we daaraan moeten hechten, is het zeer goed dat u uw rol ziet als aanjager van uw collega's als het gaat over het plattelandsbeleid.

Ik verwacht inderdaad niet dat u alleen met eigen middelen alle problemen op het platteland probeert op te lossen, dat zou te gek voor woorden zijn. Maar ik vind het vooral van zeer groot belang dat u blijvend dat perspectief inbrengt, ook bij uw collega's, want dat dreigt soms 'en cours de route' wat te vervagen. Dan lijkt het mij net aan de minister van plattelandsbeleid om de collega's op tijd en stond opnieuw wakker te schudden en te zorgen dat deze focus niet verloren gaat.

Bedankt ook aan alle collega's voor de suggesties. Ik denk dat er bijvoorbeeld in de intergemeentelijke samenwerking een heel grote meerwaarde kan zitten richting lokale besturen. Over het debat over de middelen rond armoedebeluid zullen we het een andere keer hebben, want dat is niet de specifieke focus van deze vraag.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het Vlaamse strategische plan ter uitvoering van het plattelandsbeleid in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2020 – 196 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik heb vorige week dezelfde vraag gesteld aan minister Crevits over het nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), dat vanaf 2023 – als alles goed gaat – van start gaat. U weet dat het er anders aan toe gaat, het is een bijzonder moment, want voor het eerst krijgen we de mogelijkheid om twee strategische plannen in te dienen, ook één voor Vlaanderen. Dat betekent dat we ook onze eigen klemtonen kunnen leggen, dat we een plan op

maat ten uitvoer kunnen brengen. Dat is nogal een bijzondere positie, waar we zeker mee aan de slag moeten.

Het Vlaams strategisch plan, zo werd ook door de minister van Landbouw bevestigd, is momenteel in volle opmaak, maar is qua timing natuurlijk afhankelijk van de publicatie van de Europese verordeningen. We verwachten die tegen het einde van het jaar. Dat maakt het natuurlijk niet gemakkelijk om nu al een en ander te gaan vastleggen, maar we kunnen ook niet wachten. Het overleg loopt volop en het is toch de bedoeling om begin 2022 ons plan voor goedkeuring in te dienen bij Europa.

Er zijn een aantal krachtlijnen, rond zeven kernpunten: innovatie en kennisdeling, ondernemerschap en vakmanschap stimuleren, verduurzamen van het inkomen van de land- en tuinbouwer, het aandeel van instromers verhogen, een klimaat-slimme duurzame land- en tuinbouw versterken, aandacht en zorg voor natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit, de open ruimte en het lokaal economisch en maatschappelijk weefsel versterken. Er is ook aandacht voor drie horizontale elementen: innovatie, samenwerking en focus op de echte landbouwer.

We hebben vooral het pure landbouwluik in pijler 1 en ongeveer driekwart van de middelen in pijler 2, maar er is nog een kwart dat rest in pijler 2, en daar bent u wel bevoegd inzake plattelandsbeleid. Ik heb dus ook een aantal vragen voor u hieromtrent.

Wat is de actuele stand van zaken van het strategisch plan ter uitvoering van het nieuwe GLB, specifiek wat het luik plattelandsbeleid betreft?

Welke conclusies hebt u getrokken uit de evaluatie van PDPO III (Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling) met het oog op eventuele bijstellingen van het nieuw strategisch programma?

In welke mate moeten de oorspronkelijk bepaalde krachtlijnen eventueel bijgestuurd worden in functie van de klimaatuitdagingen en nieuwe ontwikkelingen zoals de definitieve Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)?

Hoe betreft u voor uw bevoegdheden de landbouwsector bij de finale redactie van het plattelandsbeleid?

Welke budgettaire en inhoudelijke ruimte voorziet u voor het LEADER-luik (Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale)? Zult u zich houden aan de minimale 5 procentgrens voor de middelen of wordt er meer geld voorzien?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: De coördinatie van de opmaak van het strategisch plan is in handen van het departement Landbouw. Het is collega Crevits die dit trekt.

Wat betreft plattelandsontwikkeling wordt er gekozen voor één maatregel, met name LEADER. Met LEADER zetten we in op de samenwerking tussen alle plattelandsactoren met het oog op het realiseren van de Vlaamse vitale plattelandsgebieden. We bestendigen ook de samenwerking en de cofinanciering tussen Vlaanderen en de provincies.

Centraal in de nieuwe LEADER-interventie staan drie door de Vlaamse en provinciale overheden gedeelde ambities die de vele initiatieven voor plattelandsontwikkeling opnieuw dichterbij de basisprincipes van LEADER moeten brengen.

Ten eerste versterken we het additionele karakter van LEADER. Dat wil zeggen dat LEADER-middelen niet gebruikt worden voor de realisatie van regulier beleid, waar de actoren reguliere middelen voor krijgen. Ten tweede versterken we ook het bottom-up- en gebiedsgerichte karakter van het programma. En ten derde verhogen

we de kwaliteit en innovatie van de lokale ontwikkelingsstrategieën en projecten in uitvoering van deze strategieën.

Gelet op de aanbevelingen van zowel de Inspectie van Financiën als van auditeurs realiseren we deze ambities binnen een aangescherpt kader op het vlak van transparantie, objectiviteit, uniformiteit en eenvoud van procedures. Dit doen we door: de samenstelling van de plaatselijke groepen te verruimen met een grotere vertegenwoordiging van onafhankelijke experts, burgers, lokale ondernemers, naast de publieke sector en de middenveldorganisaties; uniforme selectieprocedures over heel Vlaanderen en ambitieuze selectiecriteria voor de LEADER-gebieden en hun lokale ontwikkelingsstrategieën; het uitsplitsen van de rol van financier, jury en begunstigde. Wie jureert of financiert, kan nooit begunstigde zijn, om op die manier belangenvermenging te voorkomen.

In de beleidsnota heb ik al gesteld dat we de middelen minder moesten verspreiden, vandaar ook de keuze voor LEADER. Daarnaast brengen we bijkomende thematische focus in de interventie door in te zetten op drie punten: innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet en valorisatie van biomassa-resten; leefbare en levendige dorpen; biodiversiteit en landschapskwaliteit.

Een tweede vaststelling uit de evaluatie is de vraag naar administratieve vereenvoudiging. Ook hier zetten we verder op in door nieuwe vormen van projecten zoals micro- en koepelprojecten mogelijk te maken, alsook nieuwe vereenvoudigde kostenopties op te nemen in het programma.

Via de focus van de LEADER-interventie op duurzame landbouwproductie, biodiversiteit en landschapskwaliteit geef ik de mogelijkheid om aan een klimaatrobuust platteland te werken en ondersteun ik ook bedrijfsmodellen voor lokale en duurzame voedselproductie die een antwoord kunnen bieden op de uitdagingen voor de sector.

De landbouwsector is betrokken via de klankbordgroep die de opmaak van het strategisch plan mee opvolgt. Het platteland is veel meer dan alleen de landbouwsector, maar ze zijn zeker en vast betrokken.

Het aandeel van de GLB-middelen dat gereserveerd wordt voor de LEADER-interventies blijft gelijk aan het aandeel van de middelen voor plattelandsontwikkeling in het Plattelandsontwikkelingsplan en bedraagt 8,5 procent van het budget. We zetten dus meer in op lokale ontwikkeling van de plattelandsgebieden dan het verplichte minimum van 5 procent.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Ik ben in ieder geval tevreden wat betreft de aanpak. Ik heb heel wat elementen gehoord die mij geruststellen: transparantie, bottom-up, overleg. De klankbordgroepen zijn ook heel belangrijk. Ik denk dat dat 'the way to go' is.

De verschillende uitdagingen die op ons afkomen, vooral ecologisch en klimatologisch, betekenen volgens mij dat de regering toch een aantal knopen zal moeten doorhakken. Dat is echt niet evident en stuit soms ook op wat weerstand.

Er is de mogelijkheid om middelen van pijler 1 naar pijler 2 over te hevelen. Voor sommigen is dat een evidentie, maar de waarheid is toch wat genuanceerder. Die verduurzaming heeft immers een ecologische, maar ook een economische en sociale dimensie. 12 procent van de middelen uit pijler 1 naar plattelandsontwikkeling overhevelen: ik hoor u daar het percentage aanhalen, maar het ging zodanig snel dat ik niet weet of het te maken had met die 5 naar 8 procent of dat het iets volledig anders is. Mijn vraag is eigenlijk of er tot die 12 procent zal worden gegaan dan wel of die 8 procent de stijging was die u op deze vraag zou beantwoorden.

We planten allemaal bomen aan, daar bent u ook een groot voorstander van. Ik heb in de commissie Landbouw – want zij zijn daar eigenlijk trekker van – ook al de mogelijkheid om aan 'agro-forestry' te doen, aangehaald: dat men aanplantingen doet op weiden en velden. Vlaanderen heeft heel goede intenties op dat vlak, maar op het terrein blijft het wat magertjes: we zitten nog altijd maar aan een paar honderd hectare. Ik weet dat Landbouw de trekker is, maar ik wou ook even horen van u in hoeverre u ervoor openstaat om een ambitieus 'agro-forestry'-programma op te nemen in het nieuwe Vlaamse strategisch plan en daar eventueel met uw collega Crevits over van gedachten te wisselen. Ik zie dat dit in Nederland toch bijzonder goed aanslaat. Daar ziet men het ook breder, met het daarbij betrekken van voedselbossen en hagen. Ik wou dus ook even bij u polsen wat uw aanvoelen bij dit luik is in het kader van het nieuwe Vlaamse strategisch plan.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega, dank u. Er zal daadwerkelijk worden overgedragen van de eerste naar de tweede pijler. De verdeling en inzet van die middelen maakt ook deel uit van de gesprekken die we momenteel voeren met het Departement Omgeving, en ook die tussen mij en collega Crevits. Die 8,5 procent gaat over de inzet van de middelen voor LEADER vanuit de reguliere pijler 2.

Wat de boskwestie betreft: voor die 4000 hectare stoten we natuurlijk op diverse problemen als het gaat over het verwerven van gronden. Ik denk dat die wel bekend zijn. Er is onder andere de zeer rigide pachtovereenkomst. Ik heb echter begrepen dat daaraan wordt gewerkt. Het goede nieuws is wel dat we heel hard hebben gewerkt met de Bosalliantie en dat we de komende maanden, dus voor dit bosseizoen, wel een kleine 1000 hectare gaan bebossen. In het begin is het altijd wat moeilijk, maar ik denk dat we de komende jaren wel naar die stroomversnelling qua bebossing zullen gaan. We zien dat iedereen in de Bosalliantie eigenlijk goed meedoet. Het enige minpuntje zijn op dit moment de lokale besturen en de private eigenaars. Van hen hebben we eigenlijk nog maar heel weinig gezien. We hadden een verdeling afgesproken over wie wat zal doen. Iedereen is goed bezig op dat gebied, maar die lokale besturen ... Donderdag hebben we een boscongres met lokale besturen. We zullen dat dus nog eens bekijken. We trekken immers ook middelen uit, natuurlijk, ook voor de verwerving van gronden. We hebben daarvoor ook een speciale call gedaan. Ik denk echter dat dat te maken heeft met het feit dat ze de handen vol hadden met corona. Ik heb daar dus wel begrip voor. Met corona was het alle hens aan dek. Als we de komende jaren ook de lokale besturen mee kunnen hebben, dan denk ik dat we er komen. Het komende jaar zitten we toch al aan 1000 hectare. We blijven zoeken naar gronden. Dit is immers een doelstelling die we absoluut moeten halen. Dat staat ook in het regeerakkoord. Ik zet me daar ook volop voor in.

Wat hagen betreft, daar sta ik ook wel voor open. Ik denk dat men bij de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) wel aan het bekijken is, in het kader van het nieuwe GLB, wat we ter zake nog kunnen doen. Ik ben persoonlijk ook voor een hagenplan. Dat wil ik dus zeker ook mee bekijken. Ik sta daar dus sowieso wel positief tegenover, ook tegenover die voedselbossen waarover u sprak. Natuurlijk, dat hangt ervan af. Als dat echt is om te eten, om te plukken, dan is dat niet echt een bos. We moeten die definitie dus goed bekijken.

We blijven dus voortwerken aan heel die bebossing. We zitten nu goed, denk ik, met die 1000 hectare voor het komende jaar. Nu moeten we ervoor zorgen dat we dat voortzetten en dat we de lokale besturen, als ze eenmaal een beetje op adem zijn gekomen, ook kunnen meenemen in het verhaal, net als de private landeigenaars. Ik denk dat die normaal voor 500 hectare zouden zorgen. Bij mijn weten hebben ze nog niks gedaan. Ik heb vaak telefoons en calls gedaan ten overstaan van die groep, maar dat is heel moeilijk. Dit is een project dat we toch samen zullen moeten realiseren. Er is dus nog wel wat werk aan de winkel.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dank u. Sorry voor de verwarring over het percentage. Als ik het dus goed begrijp, zal er daadwerkelijk nog een overheveling zijn van pijler 1 naar pijler 2. Dat kan tot 12 procent. Dat is ongeveer 30 miljoen euro. Dat bedrag, dat percentage ligt dus echter nog niet vast. Ik ben dus wel benieuwd wat er daadwerkelijk zal worden overgeheveld. Misschien kan ik in de toekomst dan nog bijkomend vragen waarvoor die bijkomende middelen dan zullen worden aangewend.

Wat dan specifiek de bebossing en het achterblijven van de lokale besturen betreft, voel ik me toch niet echt aangesproken, want wij hebben toch een streven om in deze legislatuur honderdduizend bomen aan te planten en we zitten al aan een derde daarvan. We kijken natuurlijk wel uit naar geschikte gronden. We proberen landbouwgronden zeker te behoeden, zodat ze niet worden ingenomen. Met covid was dat inderdaad misschien wat afgekald, maar ik denk dat we er volop op moeten vertrouwen dat dat wel van de grond komt.

Wat 'agro-forestry' betreft: dat is iets waaraan we inderdaad nog heel wat werk hebben, ook om de mensen op het terrein daarvoor warm te maken. Maar ik zie daar zeker ook heel wat potentieel in, zeker als we zien dat we nu nog zo weinig hectaren op die manier kunnen bestempelen. We hebben echt wel heel wat opportuniteiten op dat vlak: kijk maar naar Nederland. Ik hoop dus dat u daarover met uw collega, minister Crevits, even positief rond de tafel kunt zitten.

Minister Zuhail Demir: Collega Talpe, het klopt dat Ieper al redelijk wat heeft bebost. U zit nu al aan het gemiddelde dat elk lokaal bestuur eigenlijk zou moeten halen. U bent dus een van de sterkste bebossers van het afgelopen jaar, waarvoor mijn dank. We hebben zo'n lijstje, dus we kunnen dat goed in de gaten houden. Normaal gezien komen we er als elk lokaal bestuur voor 2,5 hectare zorgt. U zit nu al aan 2 hectare, dus mijn grote dank daarvoor bij dezen.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dank u voor de bospluim. We doen minstens tot het einde van de legislatuur nog ons best.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitrol van de neutrale geldautomaten in plattelandsgemeenten – 207 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Voorzitter, dit is een opvolgvraag over het aanbod aan geldautomaten op het platteland. Dat is ook al meerdere keren in deze commissie aan bod gebracht, niet alleen door mezelf, maar ook door diverse collega's. De jongste keer was in mei, naar aanleiding van diverse persberichten over het feit dat er een nieuw netwerk wordt uitgerold via één groot project, het project Belgian ATm OPTimization INitiative (Batopin), waarbij de automaten eigenlijk onder één beheer worden gebracht. De verschillende soorten worden vervangen door één toestel. Tegen 2025 zou alles vervangen moeten zijn door dat neutrale merk. Nu is het wel zo dat het aantal locaties zal krimpen, tot 650 à 750 locaties, en daar heerst wel wat ongerustheid over. Anderzijds is er wel de garantie dat 95 procent van de bevolking op maximaal 5 kilometer een geldautomaat zou hebben.

Minister, wat de concrete uitrol betreft, kijk ik naar u om zeker de mensen op het platteland te verdedigen, zeker als we horen dat een pak geldautomaten bijvoorbeeld

aan NMBS-stations zullen worden geplaatst, die vaak ver zijn van heel wat plattelandsgemeenten. Men moet dus voorzichtig zijn: die 95 procent van de bevolking moet ook daadwerkelijk worden bereikt.

In uw jongste antwoord zei u dat u zich engageerde om te overleggen met de banken en de federale overheid. Ik weet wel dat de bevoegdheid ter zake niet volledig bij u ligt, maar u kunt wel mee aan de kar trekken. Vandaar mijn opvolgvragen.

Het is ondertussen zes maanden later. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de uitrol van het Batopinproject? Hebt u overleg gehad met de bankensector en met de Federale Regering? Wat was de uitkomst daarvan? Er is ook de zorg dat bpost hier niet aan meedoet. Dat hebben we ondertussen ook vernomen. Welke hefboomen kunnen federaal worden aangewend voor dit project?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, dank u.

We hebben inderdaad een overleg gehad met de vertegenwoordigers van het Batopinproject. De banken die deelnemen aan het project, engageren zich ertoe om 95 procent van de Vlaamse burgers toegang te geven tot geldautomaten. In augustus hebben ze ook pilootsites opgestart, zowel in een stedelijke context als in een plattelandcontext. Ze hebben de ambitie om tegen 2024 een volledig operationeel netwerk uit te rollen. Voor de keuze van de locatie wordt er gezocht naar knooppunten, zoals treinstations, dorpscentra en mobipunten, die ook maximaal bereikbaar zijn voor mensen met beperkte mobiliteit. De automaten worden geplaatst als kiosk of in bestaande winkelpanden. Mijn kabinet heeft natuurlijk vooral de problematiek van de plattelandsgemeenten naar voren gebracht: er moeten voldoende automaten zijn in de plattelandsgemeenten. We hebben ook gevraagd om alstublieft ook de lokale besturen daarbij te betrekken, omdat zij natuurlijk het best geplaatst zijn om mee vorm te geven aan dat plan.

In april heeft Batopin ook een contract getekend met NMBS, zo zei Batopin ons, met als doel het aantal bankautomaten in stations te verdubbelen. Dat is dus goed, maar ik heb wel nog eens benadrukt dat er in sommige plattelandsgemeentes geen station is en dat er maximaal rekening mee moet worden gehouden dat er ook daar voldoende automaten moeten zijn. We blijven ook contact houden met hen, met onze vraag om de plattelandsgemeentes en de lokale besturen en de burgemeesters daar voldoende bij te betrekken.

Met collega De Sutter hebben we het daar ook over gehad. Zij heeft ook aangegeven dat de nieuwe beheersovereenkomst met bpost garandeert dat alle Vlamingen in hun gemeente toegang zullen hebben tot een bankautomaat. Bpost zelf zal ten minste 350 bankautomaten ter beschikking stellen, en minstens 1 automaat in gemeenten waar er geen andere geldautomaat is. Dat heeft ze me ook bevestigd.

Wij volgen dit ook verder op, zowel met de federale collega's als met Batopin.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, dank voor uw antwoord. U kondigde vorige keer aan het overleg te zullen aangaan met de federale overheid. U hebt dat duidelijk ook gedaan, en er zijn stappen vooruit gezet. Dat is dan ook voor u een pluim. Ik hoop dat ze dan ook wel luisteren bij de uitrol op het terrein, want er is immers toch wel wat bezorgdheid. Knooppunten, stations, daar komen heel wat mensen, maar zoals u ook aanhaalt: men moet zich toch bewust zijn van het feit dat dat voor bepaalde regio's geen oplossing is. Als men echt die 95 procent wil bereiken, dan zal men wel ruimer moeten gaan. Ik vind de suggestie om zeker de lokale besturen in dezen te horen enorm belangrijk. Wij weten als ervaringsdeskundigen op het terrein

inderdaad het beste waar een automaat echt wel een meerwaarde zou kunnen hebben, waar er ook basisvoorzieningen zijn en waar cashgeld goed kan worden gebruikt om naar de bakker, naar de slager, naar de dokter en zo verder te gaan. Ik neem dat voorstel van u dus heel graag aan.

Afrondend geef ik nog een ander element. Een van de redenen waarom het voor een aantal mensen toch belangrijk is dat er geldautomaten zijn, is dat ze niet echt mee zijn met de digitale evolutie. Wij doen dat allemaal met onze telefoon of met onze iPad. Ik kan me zelfs niet meer herinneren wanneer ik nog eens geld uit een automaat ben gaan halen, aangezien ik met de kaart betaal of het gewoon overschrijf via een of ander digitaal orgaan. Misschien is dat ook iets waaraan u in uw plattelandsbeleid nog wat extra aandacht kunt geven, namelijk aan het detecteren van mensen die toch nog niet volledig mee zijn met de digitale evolutie, en hoe we eventueel met bepaalde initiatieven die achterstand kunnen wegwerken.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Minister, ook wij zijn als plattelandsgemeente al in gesprek geweest met Batopin. Daar stelden we vast dat niet zozeer de locatie het punt van discussie zal zijn, dat daar nog wel wat inspraak mogelijk is. Maar wat mij wel veel meer zorgen baart, is dat, als je de overeenkomst ziet die door Batopin wordt aangeboden, er toch een aantal onzekerheden in zitten voor lokale besturen. Ik ga ervan uit dat zolang cash in omloop is, er een redelijke toegang moet zijn voor bewoners tot cash via automaten. Maar daar zit een commercieel aspect aan. Dat wordt geëvalueerd en als blijkt dat er onvoldoende opnames zouden zijn, is het absoluut niet zeker dat dat gehandhaafd kan worden in je gemeente. In een gemeente van 10.000 tot 15.000 inwoners lijkt het mij logisch dat daar, zolang er in ons land cash in omloop is, toegang is tot een automaat en dat een overeenkomst met Batopin daar geen bom onder kan leggen.

Ten tweede is er het aspect veiligheid. Die automaten zijn inderdaad kiosken die op bepaalde plaatsen gezet kunnen worden. Het buitengebied is niet altijd even dichtbevolkt, met de sociale controle van dien. Het gaat over 'cash in' en 'cash out'. Op het platteland heb je een heel rijk verenigingsleven, dat allerhande activiteiten organiseert. Het is niet evident om 's avonds met cash geld over de straat naar zo'n automaat te gaan. Dat vergt toch ook een bijzonder aandachtspunt, die veiligheid, omdat dat vandaag in de contracten niet voorzien is. Dat is allemaal ten koste van de lokale besturen om daar dan de noodzakelijke investeringen te doen. Dat zijn nog een aantal bijkomende zorgen die ik u wil meegeven voor het verdere overleg.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Minister, ik denk dat u hier inderdaad daadkracht getoond hebt, dat u hebt getoond dat u de bezorgdheden die we hier al enkele keren geuit hebben, ernstig genomen hebt. Ik ben blij te horen dat u gesproken hebt met uw collega op het federale niveau en dat daar een engagement uit voortgekomen is.

Toch heb ik een kleine kanttekening wat het Batopinplan betreft. Het is natuurlijk in eerste instantie een besparingsoperatie van de bankensector. Men spreekt over 95 procent dekking. In de praktijk komt dat neer op 7000 plaatsen waar 2000 automaten geplaatst worden. Collega Talpe verwees al naar de stations: dat zouden er 169 zijn. Dat betekent dus dat er 530 plaatsen overblijven waar nog een automaat geplaatst kan worden. Die automaten moeten dan 95 procent bedienen. Maar het gaat natuurlijk over die 5 procent mensen die op het platteland wonen die niet bediend zullen worden. Momenteel heeft 6 op de 10 deelgemeenten geen automaat. Als ik nu hoor dat Bpost per gemeente toch zou proberen het gat dicht te rijden, denk ik dat dat een goede zaak is. Maar als ik nu zie wat er recent gebeurt – ik hoor toch heel wat concrete plannen of vage plannen rond fusies van gemeenten, waarbij gemeenten steeds groter worden –, denk ik dat we daar toch ook al een stap verder

moeten denken. Hier bij mij in de buurt zijn er vier gemeenten die mogelijk gaan fusioneren, dat wordt een gigantisch grote gemeente. Eén automaat daar zegt dan uiteraard niets meer. Het zijn dan weer de buitengebieden die het slachtoffer gaan zijn, ten nadele van het platteland. Daar moeten we zeker verder aandacht aan geven. We moeten verder denken dan dat engagement van één automaat per gemeente. We moeten echt kijken hoe we die buitengebieden, die deelgemeenten, die oude gemeenten nog verder gaan kunnen bedienen.

Bart Dochy (CD&V): Minister, ik zou u ook willen bedanken voor de inspanningen die in dit verband gedaan zijn. Batopin is één spoor, maar er zijn misschien nog andere sporen te onderzoeken of noodzakelijk. Zoals u weet zijn er in Nederland in bepaalde winkels automaten geplaatst, ook op het platteland, waarbij men de winkelier zelf de automaat laat aanvullen, terwijl de klant dan eventueel het geld er weer kan uitnemen via een gereguleerd systeem. Maar dat stoot hier in Vlaanderen wel op een aantal problemen. Het eerste is het federale – dat is niet uw bevoegdheid, dat weet ik – aangaande het vullen en de verantwoordelijkheid. Het mogen vullen van geldautomaten is federaal geregeld. Dat moet normaal via securityfirma's en dergelijke meer gebeuren. Dat is dus een obstakel. Maar een tweede obstakel is ook het feit dat een aantal gemeenten blijkbaar – ik was daar zeer verrast over – een heffing, een belasting leggen op bankautomaten. Ik weet niet of u daar een zicht op hebt, minister. Het zou over een dertigtal gemeenten gaan in Vlaanderen die specifiek een taks hebben voor bankautomaten.

Nu is mijn vraag: hebt u weet van een dergelijke taks? Welke gemeenten zouden dat zijn? Misschien is het vanuit uw positie aangewezen – misschien een suggestie – om te vragen aan de gemeenten om daar in het kader van het plattelandsbeleid anders mee om te gaan en geen taksen te leggen op iets dat in dezen een noodzakelijk gegeven is en dat nu ook onder druk komt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Voorzitter, ik dank u voor uw suggestie. Ik zal nagaan om welke gemeenten het gaat. Ik zal de gemeentebesturen aanschrijven, want het is misschien niet opportuun hier een taks op te heffen. Ik zal dat moeten nagaan.

Ik zal tijdens het verdere overleg ook rekening houden met de suggesties die anderen hebben bepleit. Het is natuurlijk nog niet gedaan. Het Batopinproject werkt niet met een automaat per gemeente, maar met afstanden. Er is ons gegarandeerd dat er rekening mee zal worden gehouden dat een stedelijke context totaal anders is dan het platteland. We hebben gezien dat dit tijdens het proefproject vooral in steden is gebeurd, maar het is niet altijd evident de knooppunten met de treinstations en zo te vinden. Een dorpskern moet hier ook als aanknopingspunt in worden opgenomen. Er is ons verzekerd dat dit zal gebeuren, en we zullen dit uiteraard opvolgen.

Ik zal dit dossier ook met de Federale Regering opvolgen. Tijdens de gesprekken met de Federale Regering heb ik gemerkt dat de neuzen in dezelfde richting staan. Mits de juiste druk en de andere oplossingen die hier zijn gesuggereerd, moet iedereen toegang tot zijn bankrekening krijgen. Wij zijn het misschien gewoon elektronisch en met onze smartphone te werken, maar we mogen dat niet op iedereen weerspiegelen. Het is toch een basisvoorziening dat iedereen toegang heeft tot zijn eigen geld, waarvoor hij hard heeft gewerkt en gespaard.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister, ik zal het kort houden. Ik wil iedereen bedanken voor de gedeelde bezorgdheid en de suggesties. Ik ben blij dat u daar rekening mee zult houden.

Wat de belastingen betreft, is Ieper opnieuw een voortrekker. Vanwege het belang van de aanwezigheid van dergelijke automaten hebben we dat al lang afgeschaft. We willen dit niet met een bijkomende taksering ontmoedigen.

Ik ben blij dat u dit, samen met de Federale Regering nauwgezet wilt opvolgen, maar we zijn er nog niet. Ieper heeft tien deelgemeenten. Het zou interessant zijn dat in elk van die deelgemeenten, die toch redelijk groot zijn, een automaat aanwezig zou zijn. Gezien de afstanden zal het een moeilijke oefening worden ervoor te zorgen dat iedereen een automaat in de nabijheid heeft.

Minister, er is werk aan de winkel. Ik dank u voor uw initiatieven om ook de mensen die de digitale trein nog niet hebben genomen hierin op te nemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.